
Svenska studielinjen seglar i medvind igen

Upplösningen av de svenska universitetsklinikerna har lett tyvärr till att den studie- och forskningsmiljö som varit knuten till de svenskspråkiga lärostolarna gick förlorad. Därmed försvann även det naturliga forumet för en dialog mellan svenska lärare och studenter, en miljö som på ett förtjänstfullt sätt utbildat svenskspråkiga läkare och som väckt mången students intresse för forskning. Förlusten av klinikerna var framför allt ett slag i ansiktet på den svenska studielinjen.

I detta nu är det kanske irrelevant att fundera över varför det gick så, men det är klart att de ekonomiska realiteterna i sjukvården gick framför substansen i vården. Substans syftar här inte endast på medicinsk kunskap utan även på förmågan att förmedla medicinska kunskaper till patienten på rätt sätt på patientens modersmål. Om patienten inte förstår innehållet i budskapet kan man ju inte heller vänta sig goda behandlingsresultat. Eller lever vi ännu i den villfarelsen att läkarens ord är lag och att hans ord alltid leder till resultat? Knapast, men det tråkiga är att det inte finns adekvata instrument som skulle mäta denna form av språk-inducerad kvasiterapi. För dem som vill få sjukvården mer lönsam och effektiv ter sig ett system där tvåspråkigheten till och med kräver kliniska parallelltjänster alltför dyr och olönsam. Det är därför de unika klinikerna skrotades och vi fick en mastodontisk organisation där lönsamhet och kortare vårdtygn gäller – inte friskare patienter, som är tacksamma över den vård de fått på sitt modersmål.

Till den svenska studielinjen vid Helsingfors universitet intas årligen 5 procent av samtliga nya medicine studerande i Finland, dvs. med nuvarande intagning (480/år) 24 studenter årligen. Av samtliga medicine studerande i Helsingfors är andelen på den svenskspråkiga linjen 25 procent. Mot

den här bakgrunden ter det sig märkligt att konkreta svenska kliniker och svenska avdelningar inte längre existerar och att den kliniska undervisningen till största delen ges i en helt finskspråkig miljö. Å andra sidan bör vi vara på det klara med att universitetets strävanden inte alltid får gensvar hos den kommunala sjukvården, som ändå utgör den verkliga basen för den kliniska undervisningen och den kliniska forskningen.

Men i detta nu skall vi inte längre gråta över spilld mjölk utan i stället se framåt och försöka hitta nya vägar att stärka den svenska miljön. I det här sammanhanget är det glädjande att notera att medicinska fakulteten vid Helsingfors universitet på ett särdeles förtjänstfullt sätt insett sitt riksansvar för utbildningen av svenskspråkiga läkare, och omfattat ett tvåspråkighetsprogram som medför att universitetet verkligen förbinder sig att ta hand om den svenskspråkiga läkarutbildningen.

För att trygga den svenskspråkiga läkarutbildningen är det angeläget att man snabbt börjar återuppbygga studie- och forskningsmiljöerna kring de svenska lärostolarna. Förutsättningen för en fungerande tvåspråkighet är ju att den svenskspråkiga undervisningen och därtill anknuten forskning och service fortlever och kontinuerligt utvecklas. Därför är det nödvändigt att de svenskspråkiga parallelltjänsterna inom de stora kliniska områdena bibehålls och att de svenskspråkiga tjänsterna uppfattas som en värdefull personalresurs och inte som ett dyrt bihang. I planeringen av tjänstestrukturen bör man även utgå från att de svenskspråkiga tjänsternas antal inte får minska. Fakulteten har redan en längre tid haft som mål att 60 procent av undervisningen på svenska studielinjen skall ges på svenska, ett mål som dock aldrig uppnåtts eftersom lärarresurserna på svenska inte har varit tillräckliga.

Konsistoriet godkände 12.2.1997 ett tvåspråkighetsprogram vid Helsingfors universitet, och det förstärkta fakultetsrådet stödde vid sitt möte 21.9.1999 tanken på ett sådant program. För att utarbeta programmet tillsatte dekanus Matti Tikkanen 19.10.1999 en arbetsgrupp, som 11.7.2000 hade slutfört sitt arbete. Arbetsgruppen framhöll att man till fakultetsrådet bör kalla en representant för den svenskspråkiga undervisningen när ärenden som gäller tvåspråkigheten och den svenska verksamheten behandlas eller bereds. Vidare framhöll man att det till varje institutions ledningsgrupp bör utses en medlem, som ansvarar för den svenska undervisningen, och att de enskilda institutionerna vid fakulteten i sina strategiska planer bör ägna den svenska undervisningens kvalitet, kvantitet och utvecklingsbehov tillräcklig uppmärksamhet. Förutom öronmärkta budgetmedel föreslog man även att det skulle inrättas en koordinatorstjänst för den svenska studielinjen i syfte att samordna hela undervisningen på svenska och att informera om den. Naturligtvis bör koordinatören ha nära samarbete med koordinatörerna för undervisningen på finska. Efter att de svenska klinikerna och den svenska miljön försvann, låter arbetsgruppens förslag som ljuv musik. Och inte nog med det, fakulteten har omfattat dessa principer och arbetar med att verkställa dem. Ett första steg var att utse docent Tom Pettersson till koordinator.

När det gäller svenska frågor har det tyvärr väldigt ofta snarare varit fråga om vackra ord än direkta gärningar. Tvåspråkigheten har ju nog figurerat i festtal, men därefter har den glömts bort. Vi kan bara hoppas att det denna gång ligger mer tyngd bakom orden och programförklaringen. Tiden får utvisa om det räcker med att bygga upp nätverk av lärare, studenter och forskare runt de svenska lärostolarna, eller om det fortfarande behövs konkreta svenska miljöer såsom den vid IV medicinska kliniken på Unionsgatan 38 eller IV kirurgiska kliniken på Kaserngatan 11-13. Om det visar sig att det inte räcker till, är det väl nog en utopi att vänta sig att kommunerna skulle vara be-

redda att tillgodose behoven genom att bygga upp nya svenska kliniker, sjukhusavdelningar eller hälsocentraler. Det fick vi nyligen erfa då Helsingfors stad strök tanken på en svensk hälsocentral. Vi kan bara hoppas att det sista ordet ännu inte är sagt i denna fråga.

Finns det då alternativ? Ett sådant alternativ kunde kanske vara att på ett effektivt sätt utnyttja den svenska miljön på Johannesbergsvägen 8, där Finska Läkaresällskapet och Medicinarklubben Thorax har alla möjligheter att aktivt arbeta för en dialog mellan studenter, lärare, forskare och erfarna kliniker. När det gäller grundforskningen och även den kliniska forskningen kan Biomedicum på Mejlans campus erbjuda en attraktiv svensk forskarmiljö. Där är det i dag främst Folkhälsan och dess forskningscentrum som kan bidra med en konkret svensk miljö, eftersom det tidigare svenskspråkiga forskningsinstitutet Minerva nu proklamerat att det inte längre är svenskt. Det är skäl att minnas att Biomedicum troligen är den viktigaste satsningen någonsin inom medicinsk forskning i Finland, och därför bör man se till att det inom detta unika komplex även byggs upp en svensk forskarmiljö, som lockar till sig goda forskare och som kontinuerligt utvecklar den svenska medicinska forskningen. Det krävs dock en aktiv insats av de svenska professorerna och de svenska forskningsinstituten. Förutsättningarna finns, nu är det bara den goda viljan, som bör lockas fram.

Det är alldeles uppenbart att vi går mot en ljusare framtid när det gäller den svenska undervisningen i och med att medicinska fakulteten vid Helsingfors universitet har fattat dessa språkpolitiskt viktiga beslut. Den svenska studielinjen seglar i medvind.

PER-HENRIK GROOP, MKD, DOCENT

FORSKNINGSCHEF, FOLKHÄLSANS
FORSKNINGSCENTRUM

BITRÄDANDE ÖVERLÄKARE, HELSINGFORS
UNIVERSITETSCENTRALSJUHUS